

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Навчально-науковий інститут публічного управління та адміністрування

Кафедра місцевого самоврядування та регіонального розвитку

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор

Котляр Ю.В.

“31” серпня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПСИХОЛОГІЯ

Спеціальність : 281 Публічне управління та адміністрування

Розробник

Миропольцева Н. І.

Завідувач кафедри спеціальності

Штиршов О. М.

Гарант освітньої програми

Штиршов О.М.

Директор ННПУА

Ємельянов В. М.

Начальник НМВ

Шкірчак С. І.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	Психологія	
Галузь знань	28 Публічне управління та адміністрування	
Спеціальність	281 Публічне управління та адміністрування	
Спеціалізація (якщо є)		
Освітня програма	«Адміністративний менеджмент»	
Рівень вищої освіти	Бакалавр	
Статус дисципліни	Нормативна	
Курс навчання	1	
Навчальний рік	2022-2023 навчальний рік	
Номери семестрів:	Денна форма	Заочна форма
	1-й	
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	5 кредитів / 150 годин	
Структура курсу: – лекції – півгрупові заняття – годин самостійної роботи студентів	Денна форма	Заочна форма
	30 год	
	30 год	
	90 год	
Відсоток аудиторного навантаження	40 %	
Мова викладання	Українська	
Форма проміжного контролю (якщо є)	-	
Форма підсумкового контролю	Іспит (1-й семестр)	

1. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

Мета: ознайомити студентів з технологією психологічного дослідження, а також сформувати у них уміння та навички практичного використання сучасних методів загальної психології. Вивчення дисципліни «Психологія» сприятиме практичній підготовці психологів з надання ними психологічної допомоги окремим людям, організаціям, установам у вирішенні різноманітних проблем життєдіяльності у складних економічних та соціально-психологічних умовах.

Завдання:

- формування уявлення про психічну активність, як засіб відображення та перетворення навколишнього світу;
- аналіз закономірностей функціонування психіки;
- розширення світоглядного і професійного горизонту, в результаті ознайомлення з розвитком психології як науки;
- ознайомлення студентів з структурними компонентами психіки та їх взаємозв'язком;
- набуття студентами навичок дослідження особливостей перебігу психічних процесів, функціонування психічних станів та прояву психічних властивостей;
- набуття студентами навичок пояснення і використання в практичній діяльності особливостей перебігу психічних процесів, функціонування психічних станів та прояву психічних властивостей.
- формування студентами навичок свідомого самоконтролю та саморегуляції власних психічних станів та поведінки;

Передумови вивчення дисципліни: «Психологія» є базовою складовою частиною дисциплін психологічного циклу нормативного блоку. Вивчення дисципліни передбачає розв'язання низки завдань фундаментальної професійної підготовки фахівців вищої кваліфікації, зокрема: опанування системою знань про закономірності процесу функціонування психіки та усвідомлення принципів дослідження психічних явищ. Викладання «Психології» здійснюється в тісному взаємозв'язку із загальною, віковою, педагогічною психологією, практичною, порівняльною психологією, історією психології та іншими дисциплінами, які повинні стати надійним підґрунтям у становленні фахівців.

Очікувані результати навчання:

В результаті вивчення дисципліни студент

має знати:

- предмет, об'єкт та методи навчальної дисципліни;
- понятійний апарат даної галузі психологічної науки;
- етичні аспекти проведення психологічного дослідження;
- психометричні засоби контролю якості психологічних методик;
- особливості використання тестів;
- особливості використання особистісних опитувальників;
- особливості використання проєктивних методик.

має вміти:

- аналізувати інформацію, що міститься в підручниках, порівнюючи погляди авторів щодо висвітлення певних фактів;

- проводити спостереження за психічним станом особистості, оцінювати рівень розвитку пізнавальних процесів особистості;
- проводити психологічні дослідження в якості експериментатора та експерта, отримувати, фіксувати та обробляти інформацію про прояви психічної активності;
- порівнювати і пояснювати отримані результати, порівнюючи їх з еталонними, чи описаними в психологічній літературі
- застосовувати набуті знання у практичній роботі психолога.

Очікувані результати навчання:

Професійна компетентність, яка отримується студентами після вивчення навчальної дисципліни

Шифр	Загальні компетентності
ЗК 3	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
ЗК 4	Здатність бути критичним і самокритичним.
ЗК 6	Здатність до міжособистісної взаємодії.
ЗК 7	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
ЗК9	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
ЗК 12	Здатність працювати в команді.

Шифр	Фахові компетентності
ФК 5	Здатність до аналізування та оцінювання соціальних процесів, розгляду суспільних явищ в конкретних історичних умовах та здійснення професійної діяльності.
ФК 7	Вміння застосовувати інструменти менеджменту у сферах: державного і регіонального управління, соціального та політичного розвитку, публічних фінансів, комунікацій, конституційно-правових засад урядування, технологій управління людськими ресурсами, європейської співпраці.
ФК 8	Здатність використовувати етичні та поведінкові стандарти на робочому місці.
ФК 11	Здатність у складі робочої групи проводити прикладні дослідження в сфері публічного управління та адміністрування та застосовувати проектні технології.

Шифр	Програмні результати навчання
ПРН 1	Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства.
ПРН 5	Знати стандарти, принципи та норми діяльності у сфері публічного управління та адміністрування на національному рівні та рівні країн ЄС.
ПРН 6	Знати основні нормативно-правові акти та положення законодавства у сфері публічного управління та адміністрування.
ПРН 7	Розуміти та використовувати технології вироблення, прийняття та реалізації управлінських та кадрових рішень.
ПРН 10	Уміти відшукувати та узагальнювати інформацію, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції.
ПРН 12	Уміти налагодити ефективну комунікацію між суспільством та органами державної влади, на засадах етики та культури спілкування.
ПРН 15	Уміти коригувати діяльність у випадку зміни вихідних умов та запобігати кризовим явищам.
ПРН 18	Демонструвати навички обґрунтування власного твердження щодо дієвих способів, методів, публічного адміністрування в умовах неповної інформації на засадах академічної доброчесності.
ПРН 19	Реалізовувати лідерські якості, проявляти здатність діяти соціально-відповідально та громадсько-свідомо на робочому місці.
ПРН 22	Уміти реалізовувати заходи організаційного, протокольного та технічного забезпечення управлінської діяльності.
ПРН 25	Застосовувати навички до безпечної діяльності відповідно до майбутнього профілю роботи, захисту громадянина, галузевих норм і правил, інформації, а також необхідного рівня індивідуального та колективного рівня безпеки у надзвичайних ситуаціях в умовах кіберзагроз.

2. Програма навчальної дисципліни

Денна форма:

№ з/п	Теми	Лекції	Півгрупові заняття	СРС, в т.ч. індивідуальна
МОДУЛЬ І. Пізнавальні психічні процеси				
1.	Предмет завдання та розвиток психології	2	2	6
2.	Відчуття як джерело пізнання	2	2	6
3.	Сприймання як основа пізнання	2	2	6
4.	Пам'ять як психічний процес	2	2	5
5.	Увага як регулятор психічної діяльності людини	2	2	5
6.	Уява як відображення людиною дійсності	2	2	5
7.	Мислення як вища форма пізнавальної діяльності	2	2	5
8.	Особистісні властивості творчої людини: проблеми і шляхи розвитку творчого мислення.	2	2	5
Усього – 75год. Кредитів ECTS – 2,5.		16	16	43

МОДУЛЬ II. Психічні якості та властивості особистості				
9.	Емоції та почуття	2	2	6
10.	Воля як форма активності особистості	2	2	6
11.	Темперамент як загальна психічна активність індивіда	2	2	7
12.	Характер особистості	2	2	7
13.	Здібності особистості	2	2	7
14.	Дослідження Я-концепції особистості	2	2	7
15.	Дослідження ціннісно-орієнтаційної сфери особистості	2	2	7
Усього – 75 год. Кредитів ECTS – 2,5.		14	14	47
Усього за курсом – 210 год. Кредитів ECTS – 7.		30	30	90

3. Зміст навчальної дисципліни

3.1. План лекційних занять

№	Тема заняття / план
МОДУЛЬ I. Пізнавальні психічні процеси	
	Тема 1. Предмет завдання та розвиток психології
1.	<p>1. Предмет психології як науки. Структура, завдання та стан сучасної психології. Структура психологічних явищ. Значення психологічних знань для навчання і виховання дітей.</p> <p>2. Місце психології в системі наук. Диференціація психології на окремі наукові галузі.</p> <p>3. Основні етапи історії психології: школи, концепції, напрями у психології. Історія психологічної думки в Україні.</p> <p>4. Природа психічного з точки зору категорії відображення. Мозок і психіка: принципи і загальні механізми зв'язку. Функції психічного та їх представлення (локалізація) в головному мозку.</p>
2.	Тема 2. Відчуття як джерело пізнання <p>1. Поняття про відчуття. Значення відчуттів у житті людини, їх походження.</p> <p>2. Фізіологічні основи відчуттів. Фізичні властивості середовища, які породжують відчуття різної модальності.</p> <p>3. Класифікація та види відчуттів і їхня характеристика.</p> <p>4. Закономірності та властивості відчуттів.</p> <p>5. Розвиток відчуттів в процесі діяльності людини.</p>
3.	Тема 3. Сприймання як основа пізнання <p>1. Поняття про сприймання, його фізіологічна основа.</p> <p>2. Властивості та індивідуальні особливості сприймання.</p> <p>3. Класифікація та види сприйнятів. Сприймання та спостереження.</p> <p>4. Сприймання простору, часу, людини.</p>
4.	Тема 4. Пам'ять як психічний процес <p>1. Поняття про пам'ять. Пам'ять людини (довільна, логічна, опосередкована) і тварини (генетична, механічна). Зв'язок пам'яті людини з її здібностями та діяльністю.</p> <p>2. Природа пам'яті: теорії і закони пам'яті.</p> <p>3. Класифікація і види пам'яті: за часом збереження матеріалу (миттєва, короткочасна, оперативна, довготривала, генетична); за переважаючим аналізатором (зорова, слухова, тактильна, смакова,</p>

	<p>нюхова); за змістом того, що запам'ятовується і відтворюється (образна, словесно-логічна, рухова, емоційна); за характером участі волі у процесах запам'ятовування і відтворення матеріалу (мимовільна і довільна).</p> <p>4. Процеси і закономірності пам'яті: запам'ятовування (мимовільне — довільне, механічне — логічне, оперативне). Заучування і прийоми його організації. Умови ефективності запам'ятовування. Відтворення (мимовільне — довільне, впізнавання, пригадування, спогади). Збереження і забування. Ремінісценція. Ретроактивне і проактивне гальмування. Закон забування Г. Еббінгауза.</p> <p>5. Індивідуальні особливості і типи пам'яті.</p>
5.	<p>Тема 5. Увага як регулятор психічної діяльності людини</p> <p>1. Поняття про увагу Функції уваги.</p> <p>2. Природа уваги в теоріях та концепціях: моторна теорія уваги Т. Рібо; теорія установки Н. Д. Узнадзе; теоретична концепція П. Я. Гальперіна; вчення про осередок оптимального збудження І. М. Сеченова, І. П. Павлова; теорія доміанти А. А. Ухтомського; нейропсихологічна теорія (роль неспецифічних систем мозку та спеціалізованих нейронів у виникненні уваги).</p> <p>3. Види уваги: мимовільна (пасивна) і довільна (активна), післядовільна; природна і соціально-обумовлена; безпосередня й опосередкована; чуттєва, інтелектуальна, моторна.</p> <p>4. Форми уваги: зовнішня і внутрішня; колективна, групова, індивідуальна.</p> <p>5. Властивості уваги: спрямованість, зосередженість, стійкість, тривалість, концентрація, інтенсивність, коливання (флуктуація), розподіл, перемикування, обсяг, широта, активність.</p>
6.	<p>Тема 6. Уява як відображення людиною дійсності</p> <p>1. Поняття про уяву як вищий пізнавальний процес. Фізіологічна основа уяви.</p> <p>2. Процеси, основні прийоми створення образів уяви (акцентування, гіперболізація, аглютинація, типізація, схематизація, аналогія).</p> <p>3. Класифікація та види уяви: у зв'язку із застосуванням волі (активна — довільна; пасивна — мимовільна); залежно від характеру діяльності людини (продуктивна — творча; репродуктивна — відтворююча); за змістом (художня, технічна, наукова). Мрія, фантазія, сновидіння, галюцинація.</p> <p>4. Функції уяви (уявлення дійсності в образах; регулювання емоційних станів; участь у довільній регуляції пізнавальних процесів і станів; формування внутрішнього плану дій).</p> <p>5. Індивідуальні особливості уяви (широта, змістовність, сила, яскравість, повнота, стійкість, різносторонність, реалістичність, дієвість).</p> <p>6. Уява та органічні процеси. Идеомоторні акти. Ятрогенії та дидактогенії.</p> <p>7. Використання продуктів уяви в особистісних та проєктивних тестах.</p>

	8. Вплив уяви на стан організму.
7.	<p>Тема 7. Мислення як вища форма пізнавальної діяльності</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про мислення. Зв'язок мислення з мовою, мовленням та чуттєвим пізнанням людини. 2. Теорії мислення, його фізіологічна основа. Коротка історія розвитку психології мислення. 3. Функціонально-операційна сторона мислення. Мисленнєві дії й операції (порівняння, аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення, конкретизація, класифікація, систематизація). 4. Логічні форми мислення як продукти мисленнєвого процесу: поняття (родові і видові; загальні, збірні та одиничні; конкретні та абстрактні; категорії, зміст та обсяг поняття; визначення); судження (одиничні, часткові, загальні; про існування чи неіснування певних об'єктів; про властивості об'єктів; про відношення об'єктів; прості і складні; стверджувальні і заперечні; тотожно істинні і тотожно хибні; здійсненні і нездійсненні); умовиводи (індуктивні і дедуктивні; міркування, силогізм, висновок, аналогія); 5. Мислення, як діяльність: процес розв'язування задач. 6. Класифікація та види мислення: за змістом (наочно-дієве, наочно-образне, абстрактне); залежно від змісту завдань, до розв'язання яких воно застосовується (технічне, наукове, художнє); за характером завдань (практичне, теоретичне, інтуїтивне, аналітичне); за ступенем новизни й оригінальності (репродуктивне і продуктивне); реалістичне, аутистичне, егоцентричне. 7. Індивідуальні відмінності у мисленні людини (глибина — поверховість, послідовність — непослідовність, самостійність — несамостійність, критичність — некритичність, гнучкість — негнучкість, швидкість — повільність). 8. Інтелект людини за Р. Мейлі (логічно-формальний, наочно-конкретний, аналітично-рецептивний, комбінаторно-творчий, сприйнятливо-тонкий, загострено-спрямований). 9. Поняття інтелекту за Дж. Гілфордом. Тести інтелекту та коефіцієнт інтелекту.
8.	<p>Тема 8. Особистісні властивості творчої людини: проблеми і шляхи розвитку творчого мислення.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття латерального мислення, його відмінність від логічного мислення. 2. Особливості розвитку креативності мислення. 2. Розвиток латерального мислення за Едвардом де Боно.
МОДУЛЬ II. Психічні якості та властивості особистості	
9.	<p>Тема 9. Емоції та почуття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про емоції і почуття. Функції емоцій і почуттів. 2. Психологічні теорії емоцій, їхня фізіологічна основа (еволюційна теорія Ч. Дарвіна, теорія У Джеймса-Ланге, теорія Кеннона-Барда, активаційна теорія Ліндсея-Хебба, теорія когнітивного дисонанса Л. Фестінгера, теорія С. Шехтера, інформаційна теорія П. В. Сімонова).

	<p>3. Види емоцій: прості і складні, вроджені і набуті.</p> <p>4. Види почуттів: моральні, інтелектуальні, естетичні.</p> <p>5. Форми переживання емоцій і почуттів: афекти, настрої, стрес, пристрасті, потяги. Поняття дистресу(Сельє).</p> <p>6. Емоційні стани (страх, тривога, сором, гнів, роздратування, радість та ін.)</p> <p>7. Роль емоцій і почуттів у сфері людських взаємин.</p>
10.	<p>Тема 10. Воля як форма активності особистості</p> <p>1. Поняття про волю. Ознаки вольової поведінки. Функції волі (спонукальна і гальмівна; спрямовуюча і регулююча).</p> <p>2. Теорії волі (інтелектуалістична, емоційна, волюнтаристична).</p> <p>3. Природа волі (реактивна, рефлексорна, мотиваційна, регуляційна, «вольового вибору»). Історія розвитку уявлень про волю.</p> <p>4. Воля як вища психічна функція. Вольова регуляція поведінки: внутрішня і зовнішня. Внутрішній (інтернальний) та зовнішній (екстернальний) локус контролю. Критерії вольової поведінки. Вольові дії (довільні і мимовільні). Простий і складний вольовий акт. Основні фази (структура) складної вольової дії. Потяг, бажання, хотіння як форми прояву волі. Розлади складної вольової дії: абулія та апраксія.</p> <p>5. Класифікація вольових якостей особистості: первинні (базальні) — сила волі, енергійність, наполегливість, витримка, сміливість тощо; вторинні (характерологічні) — хоробрість, рішучість, упевненість у собі, самоволодіння та ін.; третинні (морально-ціннісні) — відповідальність, принциповість, обов'язковість, ініціативність, діловитість та ін.</p> <p>6. Розвиток та виховання вольової активності людини: позитивні та негативні вольові якості.</p>
11.	<p>Тема 11. Темперамент як загальна психічна активність індивіда</p> <p>1. Поняття про темперамент. Історія розвитку вчення про темперамент.</p> <p>2. Фізіологічні основи темпераменту. Тип вищої нервової діяльності і темперамент.</p> <p>3. Психологічна характеристика та властивості типів темпераменту: холерик, сангвінік, флегматик, меланхолік.</p> <p>4. Особистість і темперамент: проблеми виховання, навчання і професійної діяльності.</p>
12.	<p>Тема 12. Характер особистості</p> <p>1. Поняття про характер. Природні і соціальні передумови формування характеру.</p> <p>2. Структура характеру. Провідні риси характеру (емоційно-вольові, когнітивно-пізнавальні (інтелектуальні), морально-ціннісні, мотиваційні).</p> <p>3. Акцентуації рис характеру. Класифікація: за тілесною конституцією людини Е. Кречмера (атлетичний, пікнічний, астеничний); типологія соціальних характерів Е. Фромма («мазохіст-садист», «руйнівник», «конформіст-автомат»); підліткові акцентуації А. Є. Лічко гіпертимний, циклоїдний, лабільний, астеноневротичний, сензитивний,</p>

	<p>психастенічний, шизоїдний, епілептоїдний, істероїдний, нестійкий, конформний); за характером манери спілкування К. Леонгарда (гіпертимний, дистимний, циклоїдний, збудливий, застрягаючий, педантичний, тривожний, емотивний, демонстративний, екзальтований, екстравертований, інтровертований).</p> <p>5. Вчинок і формування провідних рис характеру особистості.</p> <p>6. Вплив темпераменту на формування рис характеру особистості.</p>
13.	<p>Тема 13. Здібності особистості</p> <p>1. Поняття про здібності. Природні і соціальні передумови здібностей (3 теорії походження).</p> <p>2. Структура здібностей: загальні та спеціальні здібності.</p> <p>3. Задатки, здібності, обдарованість, талант, геніальність, майстерність (співвідношення понять, показники).</p> <p>4. Формування та розвиток здібностей.</p> <p>5. Взаємодія та взаємокомпенсація здібностей (приклади історичних осіб).</p> <p>6. Міжстатеві відмінності у здібностях та їх наукове пояснення.</p>
14.	<p>Тема 14. Дослідження Я-концепції особистості</p> <p>1. Структура Я-концепції особистості.</p> <p>2. Фактори впливу на розвиток Я-концепції особистості (на різних вікових етапах, гендерний аспект).</p> <p>3. Особливості становлення та розвитку самооцінки.</p>
15.	<p>Тема 15. Дослідження ціннісно-орієнтаційної сфери особистості</p> <p>1. Мотиви та мотивація.</p> <p>2. Становлення ціннісно-змістовної сфери.</p> <p>3. Трансформація цінностей в історії людства.</p> <p>4. Сучасні українські цінності.</p>

3.2. План групових занять

№	Тема заняття / план
МОДУЛЬ I. Пізнавальні психічні процеси	
1	<p>Тема 1. Предмет завдання та розвиток психології</p> <p>1. Предмет психології як науки. Структура, завдання та стан сучасної психології. Структура психологічних явищ. Значення психологічних знань для навчання і виховання дітей.</p> <p>2. Місце психології в системі наук. Диференціація психології на окремі наукові галузі.</p> <p>3. Основні етапи історії психології: школи, концепції, напрями у психології. Історія психологічної думки в Україні.</p> <p>4. Природа психічного з точки зору категорії відображення. Мозок і психіка: принципи і загальні механізми зв'язку. Функції психічного та їх представлення (локалізація) в головному мозку.</p>
2	<p>Тема 2. Відчуття як джерело пізнання</p> <p>1. Поняття про відчуття. Значення відчуттів у житті людини, їх походження.</p> <p>2. Фізіологічні основи відчуттів. Фізичні властивості середо-</p>

	<p>вища, які породжують відчуття різної модальності.</p> <p>3. Класифікація та види відчуттів і їхня характеристика.</p> <p>4. Закономірності та властивості відчуттів.</p> <p>5. Розвиток відчуттів в процесі діяльності людини.</p>
3	<p>Тема 3. Сприймання як основа пізнання</p> <p>1. Поняття про сприймання, його фізіологічна основа.</p> <p>2. Властивості та індивідуальні особливості сприймання.</p> <p>3. Класифікація та види сприйнятів. Сприймання та спостереження.</p> <p>4. Сприймання простору, часу, людини.</p> <p>4. Лабораторна робота. Ілюзії сприймання.</p>
4	<p>Тема 4. Пам'ять як психічний процес</p> <p>1. Поняття про пам'ять. Пам'ять людини (довільна, логічна, опосередкована) і тварини (генетична, механічна). Зв'язок пам'яті людини з її здібностями та діяльністю.</p> <p>2. Природа пам'яті: теорії і закони пам'яті.</p> <p>3. Класифікація і види пам'яті: за часом збереження матеріалу (миттєва, короточасна, оперативна, довготривала, генетична); за переважаючим аналізатором (зорова, слухова, тактильна, смакова, нюхова); за змістом того, що запам'ятовується і відтворюється (образна, словесно-логічна, рухова, емоційна); за характером участі волі у процесах запам'ятовування і відтворення матеріалу (мимовільна і довільна).</p> <p>4. Процеси і закономірності пам'яті: запам'ятовування (мимовільне — довільне, механічне — логічне, оперативне). Заучування і прийоми його організації. Умови ефективності запам'ятовування. Відтворення (мимовільне — довільне, впізнавання, пригадування, спогади). Збереження і забування. Ремінісценція. Ретроактивне і проактивне гальмування. Закон забування Г. Еббінгауза.</p> <p>6. Індивідуальні особливості і типи пам'яті.</p>
5	<p>Тема 5. Увага як регулятор психічної діяльності людини</p> <p>1. Поняття про увагу. Функції уваги.</p> <p>2. Природа уваги в теоріях та концепціях: моторна теорія уваги Т. Рібо; теорія установки Н. Д. Узнадзе; теоретична концепція П. Я. Гальперіна; вчення про осередок оптимального збудження І. М. Сеченова, І. П. Павлова; теорія домінанти А. А. Ухтомського; нейропсихофізіологічна теорія (роль неспецифічних систем мозку та спеціалізованих нейронів у виникненні уваги).</p> <p>3. Види уваги: мимовільна (пасивна) і довільна (активна), післядовільна; природня і соціально-обумовлена; безпосередня й опосередкована; чуттєва, інтелектуальна, моторна.</p> <p>4. Форми уваги: зовнішня і внутрішня; колективна, групова, індивідуальна.</p> <p>5. Властивості уваги: спрямованість, зосередженість, стійкість, тривалість, концентрація, інтенсивність, коливання (флуктуація), розподіл, перемикування, обсяг, широта, активність.</p> <p>6. Лабораторна робота 1. Дослідження концентрації уваги.</p>

	<p>7. Лабораторна робота 2. Дослідження концентрації уваги.</p> <p>8. Лабораторна робота 3. Оцінка обсягу уваги.</p>
6	<p>Тема 6. Уява як відображення людиною дійсності</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про уяву як вищий пізнавальний процес. Фізіологічна 2. основа уяви. 3. Процеси, основні прийоми створення образів уяви (акцентування, гіперболізація, аглютинація, типізація, схематизація, аналогія). 4. Класифікація та види уяви: у зв'язку із застосуванням волі (активна — довільна; пасивна — мимовільна); залежно від характеру діяльності людини (продуктивна — творча; репродуктивна — відтворююча); за змістом (художня, технічна, наукова). Мрія, фантазія, сновидіння, галюцинація. 5. Функції уяви (уявлення дійсності в образах; регулювання емоційних станів; участь у довільній регуляції пізнавальних процесів і станів; формування внутрішнього плану дій). 6. Індивідуальні особливості уяви (широта, змістовність, сила, яскравість, повнота, стійкість, різносторонність, реалістичність, дієвість). 7. Уява та органічні процеси. Идеомоторні акти. Ятрогенії та дидактогенії. 8. Використання продуктів уяви в особистісних та проєктивних тестах. 9. Вплив уяви на стан організму.
7	<p>Тема 7. Мислення як вища форма пізнавальної діяльності</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про мислення. Зв'язок мислення з мовою, мовленням та чуттєвим пізнанням людини. 2. Теорії мислення, його фізіологічна основа. Коротка історія розвитку психології мислення. 3. Функціонально-операційна сторона мислення. Мисленнєві дії й операції (порівняння, аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення, конкретизація, класифікація, систематизація). 4. Логічні форми мислення як продукти мисленнєвого процесу: поняття (родові і видові; загальні, збірні та одиничні; конкретні та абстрактні; категорії, зміст та обсяг поняття; визначення); судження (одиничні, часткові, загальні; про існування чи неіснування певних об'єктів; про властивості об'єктів; про відношення об'єктів; прості і складні; стверджувальні і заперечні; тотожно істинні і тотожно хибні; здійсненні і нездійсненні); умовиводи (індуктивні і дедуктивні; міркування, силогізм, висновок, аналогія); 5. Мислення, як діяльність: процес розв'язування задач. 6. Класифікація та види мислення: за змістом (наочно-дієве, наочно-образне, абстрактне); залежно від змісту завдань, до розв'язання яких воно застосовується (технічне, наукове, художнє); за характером завдань (практичне, теоретичне, інтуїтивне, аналітичне); за ступенем новизни й оригінальності (репродуктивне і продуктивне); реалістичне, аутистичне, егоцентричне.

	<p>7. Індивідуальні відмінності у мисленні людини (глибина — поверховість, послідовність — непослідовність, самостійність — несамостійність, критичність — некритичність, гнучкість — негнучкість, швидкість — повільність).</p> <p>8. Інтелект людини за Р. Мейлі (логічно-формальний, наочно-конкретний, аналітично-рецептивний, комбінаторно-творчий, сприйнятливо-тонкий, загострено-спрямований).</p> <p>9. Поняття інтелекту за Дж. Гілфордом. Тести інтелекту та коефіцієнт інтелекту.</p> <p>10. Тест Д. Векслера: особливості застосування.</p> <p>11. Лабораторна робота. Тест Айзенка на рівень IQ</p>
8	<p>Тема 8. Особистісні властивості творчої людини: проблеми і шляхи розвитку творчого мислення.</p> <p>1. Поняття латерального мислення, його відмінність від логічного мислення.</p> <p>2. Особливості розвитку креативності мислення.</p> <p>2. Розвиток латерального мислення за Едвардом де Боно.</p>
<p>МОДУЛЬ II. Психічні якості та властивості особистості</p>	
9	<p>Тема 9. Емоції та почуття</p> <p>1. Поняття про емоції і почуття. Функції емоцій і почуттів.</p> <p>2. Психологічні теорії емоцій, їхня фізіологічна основа (еволюційна теорія Ч. Дарвіна, теорія У Джеймса-Ланге, теорія Кеннона-Барда, активаційна теорія Ліндсея-Хебба, теорія когнітивного дисонанса Л. Фестінгера, теорія С. Шехтера, інформаційна теорія П. В. Сімонова).</p> <p>3. Види емоцій: прості і складні, вроджені і набуті.</p> <p>4. Види почуттів: моральні, інтелектуальні, естетичні.</p> <p>5. Форми переживання емоцій і почуттів: афекти, настрої, стрес, пристрасті, потяги. Поняття дистресу(Сельє).</p> <p>6. Емоційні стани (страх, тривога, сором, гнів, роздратування, радість та ін.)</p> <p>7. Роль емоцій і почуттів у сфері людських взаємин.</p>
10	<p>Тема 10. Воля як форма активності особистості</p> <p>1. Поняття про волю. Ознаки вольової поведінки. Функції волі (спонукальна і гальмівна; спрямовуюча і регулююча).</p> <p>2. Теорії волі (інтелектуалістична, емоційна, волюнтаристична).</p> <p>3. Природа волі (реактивна, рефлексорна, мотиваційна, регуляційна, «вольового вибору»). Історія розвитку уявлень про волю.</p> <p>4. Воля як вища психічна функція. Вольова регуляція поведінки: внутрішня і зовнішня. Внутрішній (інтернальний) та зовнішній (екстернальний) локус контролю. Критерії вольової поведінки. Вольові дії (довільні і мимовільні). Простий і складний вольовий акт. Основні фази (структура) складної вольової дії. Потяг, бажання, хотіння як форми прояву волі. Розлади складної вольової дії: абулія та апраксія.</p> <p>5. Класифікація вольових якостей особистості: первинні (базальні) — сила волі, енергійність, наполегливість, витримка, сміливість тощо; вторинні (характерологічні) — хоробрість, рішучість, упевненість у собі,</p>

	<p>самоволодіння та ін.; третинні (морально-ціннісні) — відповідальність, принциповість, обов'язковість, ініціативність, діловитість та ін.</p> <p>6. Розвиток та виховання вольової активності людини: позитивні та негативні вольові якості.</p> <p>7. Лабораторна робота . Дослідження розвитку емоційного інтелекту:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Тест на емоційний інтелект Мейєра-Саловея-Карузо - Опитувальник «Емоційний інтелект» Д.В. Люсіна - Тест Холла для визначення рівня емоційного інтелекту. <p>Тест на емоційний інтелект Д. Гоулмана.</p>
11	<p>Тема 11. Темперамент як загальна психічна активність індивіда</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про темперамент. Історія розвитку вчення про темперамент. 2. Фізіологічні основи темпераменту. Тип вищої нервової діяльності і темперамент. 3. Психологічна характеристика та властивості типів темпераменту: холерик, сангвінік, флегматик, меланхолік. 4. Особистість і темперамент: проблеми виховання, навчання і професійної діяльності.
12	<p>Тема 12. Характер особистості</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про характер. Природні і соціальні передумови формування характеру. 2. Структура характеру. Провідні риси характеру (емоційно-вольові, когнітивно-пізнавальні (інтелектуальні), морально-ціннісні, мотиваційні). 3. Акцентуації рис характеру. Класифікація: за тілесною конституцією людини Е. Кречмера (атлетичний, пікнічний, астеничний); типологія соціальних характерів Е. Фромма («мазохіст-садист», «руйнівник», «конформіст-автомат»); підліткові акцентуації А. Є. Лічко гіпертимний, циклоїдний, лабільний, астеноневротичний, сензитивний, психастеничний, шизоїдний, епілептоїдний, істероїдний, нестійкий, конформний); за характером манери спілкування К. Леонгарда (гіпертимний, дистимний, циклоїдний, збудливий, застрягаючий, педантичний, тривожний, емотивний, демонстративний, екзальтований, екстравертований, інтровертований). 5. Вчинок і формування провідних рис характеру особистості. 6. Вплив темпераменту на формування рис характеру особистості. 7. Лабораторна робота 1. Дослідження схильності до ризику. 8. Лабораторна робота 2. Дослідження вольової саморегуляції. 9. Лабораторна робота 3. Дослідження характерологічних тенденцій. 10. Лабораторна робота 4. Дослідження акцентуацій характеру (за методикою Х. Шмішека)
13	<p>Тема 13. Здібності особистості</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про здібності. Природні і соціальні передумови здібностей (з теорії походження). 2. Структура здібностей: загальні та спеціальні здібності.

	<p>3. Задатки, здібності, обдарованість, талант, геніальність, майстерність (співвідношення понять, показники).</p> <p>4. Формування та розвиток здібностей.</p> <p>5. Взаємодія та взаємокомпенсація здібностей (приклади історичних осіб).</p> <p>6. Міжстатеві відмінності у здібностях та їх наукове пояснення.</p>
14	<p>Тема 14. Дослідження Я-концепції особистості</p> <p>1. Структура Я-концепції особистості.</p> <p>2. Фактори впливу на розвиток Я-концепції особистості (на різних вікових етапах, гендерний аспект).</p> <p>3. Особливості становлення та розвитку самооцінки.</p>
15	<p>Тема 15. Дослідження ціннісно-орієнтаційної сфери особистості</p> <p>1. Мотиви та мотивація.</p> <p>2. Становлення ціннісно-змістовної сфери.</p> <p>3. Трансформація цінностей в історії людства.</p> <p>4. Сучасні українські цінності.</p>

4.3. Завдання для самостійної роботи

1. Підготовка до групових занять.
2. Підготовка до проведення лабораторних робіт.
3. Підготовка до проведення психодіагностичного зрізу.

1. Підготовка до групових занять. На групових заняттях викладач оцінює підготовлені здобувачами вищої освіти виступи, активність на занятті (відповіді на запитання, наведення прикладів з досвіду та обробленої літератури), вміння формулювати та відстоювати свої думки. Робота на груповому занятті оцінюється за наступними показниками:

- а) за наявність зошиту із конспектом, наявність та якість відпрацювання в ньому конспектів за всіма заняттями змістового модулю;
- б) за підготовлену усну доповідь нараховується;
- в) за надання правильної усної (письмової) відповіді на поставлене запитання під час заняття, за доповнення.

2. Підготовка до проведення лабораторних робіт. До проведення лабораторного заняття студенти отримують інструкції від викладача, який інвентар та матеріали вони повинні зробити та підготувати вдома. На пів груповому занятті викладач пропонує студентам лабораторні роботи для дослідження психічних процесів, закономірностей розвитку особистості. Після проведення лабораторної роботи студенти роблять звіт і здають викладачу на наступному пів груповому занятті. Звіт оформлюється у друкованому варіанті.

3. Підготовка до проведення психодіагностичного зрізу. Студент обирає методику зі списку запропонованих. Ретельно ознайомлюється з інструкцією, правилами проведення та обробкою результатів вдома. Проводить діагностику під час лабораторного заняття у групі. Самостійно обробляє результати та робить висновок у формі звіту. Звіт здається не пізніше наступного лабораторного заняття за розкладом. До звіту додаються бланки відповідей студентів.

Список методик: Тема «Пам'ять»

1. Дослідження образної пам'яті
  2. Дослідження розбіжностей між впізнаванням та відтворенням
  3. Дослідження психічного процесу пам'ять за допомогою методики «Об'єм пам'яті»
  4. Дослідження короткотривалої пам'яті
  5. Дослідження оперативної пам'яті
  6. Дослідження слухо-мовної пам'яті
  7. Дослідження обсягу короткочасної пам'яті
  8. Вивчення залежності продуктивності запам'ятовування від характеру почуттів
  9. Дослідження обсягу логічної та механічної пам'яті
  10. Дослідження мимовільної пам'яті.
  11. Дослідження опосередкованого запам'ятовування.
  12. Методика «Продуктивність запам'ятовування» (за Н. А. Литовцевою)
- Тема «Емоційні стани особистості»*
1. Методика САН
  2. Методика оцінки психічної активації, інтересу, емоційного тону, напруги і комфортності
  3. Тест-опитувальник «Оцінка настрою
  4. Методика «Самооцінка емоційних станів
  5. Тест-анкета «Емоційна спрямованість»
  6. Торонтська алекситимічна шкала
  7. Методика експрес-діагностики особистісної схильності до зниженому настрою (дистимии) В.В. Бойко
  8. Методика діагностики типу емоційної реакції на вплив стимулів навколишнього середовища В.В. Бойко
  9. Методика експрес-діагностики некерованою емоційної збудливості В.В. Бойко
  10. Методика експрес-діагностики схильності до афективної поведінки В.В. Бойко
  11. Методика діагностики перешкод у встановленні емоційних контактів В.В. Бойко
  12. Методика діагностики емоційного «вигорання» особистості В.В. Бойко
  13. Методика диференціальної діагностики депресивних станів В.А. Жмурова
  14. Методика диференціальної діагностики депресивних станів В. Зунг
  15. Методика експрес-діагностики неврозу К. Хека і Х. Хесса
  16. Методика діагностики рівня невротизації Л.І. Вассермана
  17. Опитувальник визначення рівня невротизації і психопатизації
  18. Шкала експрес-діагностики рівня невротизації
  19. Клінічний опитувальник для виявлення та оцінки невротичних станів
  20. Опитувальник невротичних розладів
  21. Шкала нервово-психічної напруги
  22. Методика визначення стресостійкості та соціальної адаптації Т. Холмса і Р. Раге
  23. Методика експрес-діагностики стану стресу.

Тема «Агресивність та тривожність»

1. Методика оцінки агресивності у відносинах А. Ассінгера
2. Методика малюнкові фрустрації С. Розенцвейга
3. Тест руки
4. Методика «Особистісна агресивність і конфліктність»
5. Методика визначення інтегральних форм комунікативної агресивності
6. Методика діагностики показників і форм агресивної поведінки А. Басса - А. Даркі
7. Діагностика ворожості (за шкалою В. Кука - Д. Медлей)
8. Опитувальник ВРАQ-24
9. Опитувальник Ла-44
10. Методика самооцінки психічних станів Г. Айзенка
11. Методика самооцінки рівня тривожності Ч. Д. Спилбергера і Ю.Л. Ханіна
12. Шкала прояву тривожності Дж. Тейлора
13. Шкала самооцінки тривоги Д. Шихана
14. Методика діагностики схильності до невмотивованої тривожності
15. Опитувальник «Тривожність і Депресія».

4.4. Забезпечення освітнього процесу (інструменти, обладнання, програмне забезпечення)

Освітній процес повністю забезпечується «Практикум із загальної психології».

I. Технічні засоби навчання:.

- 1) ноутбук;
- 2) проектор.
- 3) інтерактивна дошка

II. Програмне забезпечення: Power Point, Microsoft Excel, платформа дистанційного навчання Moodle.

5. Підсумковий контроль (іспит)

Питання до іспиту:

1. Загальна характеристика методів психології.
2. Метод спостереження та його загальна характеристика.
3. Типові помилки в психологічному спостереженні.
4. Умови ефективного проведення спостереження.
5. Поняття про метод експерименту.
6. Види експериментів у психологічних дослідженнях.
7. Етапи проведення експерименту.
8. Помилки при експериментальному дослідженні та шляхи їх дослідження.
9. Умови ефективного проведення експерименту.
10. Сутність та особливості методу тестів.
11. Види психологічних тестів.
12. Умови ефективного проведення методу тестування.
13. Техніка проведення психологічного дослідження.
14. Загальна характеристика методу анкетування.
15. Види питань в анкеті (приклад).
16. Основні правила складання анкет.
17. Умови ефективного проведення анкетування.
18. Контент-аналіз як різновид методу вивчення продуктів діяльності.
19. Зміст основних процедур контент-аналізу.
20. Труднощі при проведенні контент-аналізу.
21. Особливості дослідження відчуттів у загальній психології.
22. Характеристика методів дослідження уваги людини.
23. Темперамент особистості та його експериментальне дослідження.
24. Характеристика методів та методик дослідження здібностей особистості.
25. Види питань в анкеті (приклад).
26. Етапи проведення експерименту.
27. Особливості формулювання та редагування питань анкети.
28. Специфіка застосування контент-аналізу (на матеріалі методики незавершених речень Б. Форера).
29. Особливості дослідження динаміки абсолютних порогів світлової чутливості в умовах темної адаптації (за допомогою адаптометра).
30. Особливості емпіричного дослідження визначення абсолютних порогів слухової чутливості (за допомогою аудіометра).
31. Дослідження визначення зорових просторових порогів розрізнення (точність окоміру).
32. Дослідження особливостей сприймання форми при пасивному та активному осяганні.
33. Особливості вимірювання обсягу сприймання людини.
34. Визначення особливостей геометричних ілюзій зорового сприймання та їх інтерпретація.
35. Дослідження обсягу короткочасної пам'яті.
36. Вивчення особливостей безпосереднього та опосередкованого запам'ятовування.
37. Експериментально-психологічні методи дослідження мислення та мовлення людини.

38. Процедура проведення дослідження визначення лабільності-ригідності мислительних процесів за методикою «Словесний лабіринт».
39. Методика дослідження особливостей наочно-образного мислення на основі методики «Піктограма».
40. Вивчення індивідуально-психологічних особливостей мислення за допомогою методики «Відгадування загадки».
41. Процедура оцінювання яскравості-чіткості уявлень (за методом саморанжування).
42. Дослідження особливостей просторових уявлень особистості.
43. Методики вивчення особливостей творчої та репродуктивної уяви.
44. Методи і методики дослідження уваги та їх загальна характеристика.
45. Особливості організації та інтерпретації результатів вивчення уваги.
46. Процедура дослідження характеристик вибіркості уваги методом коректурної проби.
47. Методики вимірювання стійкості та концентрації уваги.
48. Дослідження особливостей переключення уваги (за допомогою таблиць Шульте).
49. Процедура дослідження рівня тривожності (на матеріалі методики Філліпса).
50. Методика дослідження самооцінки емоційного стану особистості.
51. Послідовність проведення дослідження динаміки розвитку вольових якостей людини.
52. Вивчення особливостей сили волі особистості.
53. Методика дослідження самоконтролю як показника волі особистості.
54. Психодіагностичні методи дослідження особливостей нервової системи та типу темпераменту.
55. Процедура проведення дослідження екстраверсії – інтроверсії та нейротизму (на основі опитувальника Г. Айзенка).
56. Визначення властивостей нервової системи за психомоторними показниками (за методикою Ільїна).
57. Специфіка роботи з тепінг-тестом.
58. Помилки психолога на етапі інтерпретації даних, спрямованих на дослідження особливостей темпераменту та характеру.
59. Методика С. Шмішека щодо визначення типів акцентуації характеру.
60. Особливості застосування патохарактерологічного діагностичного опитувальника А. Є. Лічко.
61. Методика визначення типології характеру та аналіз результатів за К. Юнгом.
62. Психодіагностичні дослідження здібностей особистості.
63. Організація і проведення дослідження щодо визначення комунікативних та організаторських схильностей (методика «КОС-2»).
64. Особливості застосовування методу продуктів діяльності (продукти образотворчої діяльності).
65. Психодіагностичні методи дослідження мотиваційної сфери та саморегуляції.
66. Процедура дослідження тесту-опитувальника А. Мехрабіана для вимірювання мотивації досягнення.
67. Використання шкали оцінки мотивації схвалення (Д. Крауна, Д. Маслоу) в роботі психолога.
68. Дослідження мотиваційної сфери за методикою «ТЮФ» А. Г. Шмельова.
69. Особливості проведення дослідження на визначення видів пам'яті.
70. Специфіка застосування методу тестування.
71. Відмінності між тестуванням та анкетуванням.

72. Характеристика методів дослідження відчуттів
73. Характеристика методів та методик вивчення особливостей сприймання.
74. Можливі помилки під час реалізації методу контент-аналізу.
75. Характеристика помилок при проведенні спостереження.
76. Переваги та недоліки методу спостереження.
77. Характеристика лабораторного та природнього експерименту.
78. Загальна характеристика методів вивчення мовленнєвої діяльності особистості.
79. Загальна характеристика видів психодіагностичних тестів.
80. Дослідження особливостей сприймання форми при пасивному та активному осяганні.
81. Дослідження особливостей емоційної сфери.
82. Поняття емпатії: діагностика, прояви, значення в житті та діяльності.
83. Дослідження особливостей вольової сфери.
84. Історія вивчення уваги.
85. Дослідження особливостей психічних станів.
86. Поняття про стрес та історія його дослідження.
87. Характеристики темпераменту та історія його дослідження.
88. Поняття про здібності та методи їх дослідження.
89. Поняття характеру та його риси і прояви.
90. Дослідження мотиваційної сфери особистості.

Чорноморський національний університет ім. Петра Могили
Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Галузь знань: 28 Публічне управління та адміністрування
Спеціальність: 281 Публічне управління та адміністрування
Навчальна дисципліна – **ПСИХОЛОГІЯ**

ІСПИТОВИЙ БІЛЕТ №0

1. Особливості застосування патохарактерологічного діагностичного опитувальника А. Є. Лічко. (10 балів)
2. Психодіагностичні дослідження здібностей особистості. (10 балів)
3. Види питань в анкеті (приклади). (10 балів)
4. Помилки психолога на етапі інтерпретації даних, спрямованих на дослідження особливостей темпераменту та характеру. (10 балів)

Затверджено на засіданні кафедри __. Протокол № __ від «__» серпня 2022 р.

Завідувач кафедри _____

Упорядник

Миропольцева Н. І.

6. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

Денна форма навчання:

Форма контролю	Максимальна оцінка одиниці	Кількість заходів	Сума балів
1 семестр			
Відповіді на групових заняттях	3	10	30
Проведення лабораторних робіт	6	3	18
Проведення психодіагностичного зрізу	6	2	12
Загальна кількість балів			60
Іспит у II семестрі			40
Всього			100

Пояснення до умов визначення рейтингу

Денна форма 1 семестр

Критерії оцінювання навчальних досягнень	Бали
<u>1. Бали за відповіді на групових заняттях</u>	
Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.	<u>3</u>
Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.	<u>2</u>
Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.	<u>1</u>
<u>2. Бали за проведення лабораторних робіт</u>	
Лабораторна робота виконана студентом в повному обсязі відповідно до запропонованої теми, кількості та різноманітності завдань. Письмовий звіт сформульовано правильно. Виконана та вчасно здана письмова робота.	<u>6</u>
Лабораторна робота виконана студентом в повному обсязі відповідно до запропонованої теми, кількості та різноманітності завдань. Письмовий звіт сформульовано правильно (можливі допущення певних неточностей). Виконана та (можливо) не вчасно здана письмова робота.	<u>5</u>
Лабораторна робота виконана не в повному обсязі, можливо не зовсім відповідає темі роботи, кількості запитань або використано однотипні запитання.	<u>4</u>
Лабораторна робота за своїм змістом лише частково відображає подане завдання. Робота не відповідає темі, звіт не вірно сформульований, не відповідає вимогам. Робота здана не вчасно (або відсутня).	<u>3-2</u>
Лабораторна робота практично не виконана. Звіт складається із малозмістовних фраз, які не відображають суть завдання. Не відповідає темі роботи. Письмова частина роботи відсутня (можливо).	<u>1</u>
<u>3. Бали за проведення діагностики і обробки результатів</u>	
Завдання виконано студентом в повному обсязі відповідно до запропонованої методики, яка винисена на дане практичне заняття. Методика проведена, опрацьована. За результатами проведення сформульовано ґрунтовні висновки. Виконана, оформлена здана робота.	<u>6</u>
Завдання виконано студентом в повному обсязі відповідно до запропонованої методики, яка винисена на дане практичне заняття. Методика проведена, опрацьована. За результатами проведення сформульовано ґрунтовні висновки (можлива наявність неточностей). Виконана, оформлена та вчасно здана письмова робота.	<u>5-4</u>
Завдання виконано не в повному обсязі, частково. Неякісно опрацьовані результати. Висновки фрагментарні, не обґрунтовані. Виконана, не якісно оформлена та не вчасно здана письмова робота.	<u>3-2</u>
Завдання практично не виконано, зовсім не відповідає вимогам. Робота здана не вчасно.	<u>1</u>

Оцінювання знань студента під час заліку чи екзамену здійснюється за 100-бальною шкалою, прийнятою у ЧНУ імені Петра Могили.

Оцінка **«Відмінно» - 90-100 балів** ставиться за умов, якщо студент дав лаконічні і ґрунтовні відповіді на всі запропоновані йому питання. Відповідь свідчить, що студент вільно володіє всім матеріалом курсу, передбаченим робочою програмою, при тому, він має не розрізнені знання окремих тем курсу, а володіє ним комплексно. Студент уміє аргументувати свою відповідь, навести необхідні докази, приклади; аналізувати запропоновані ситуації, посилаючись на джерела інформації. Студент розуміє значимість відповідних знань для особистого життя та для майбутньої професійної діяльності, підтверджуючи це конкретними прикладами.

Найвища оцінка ставиться також за вміння наводити протилежні підходи до оцінки тих чи інших феноменів, співставлення різних наукових позицій, уміння вести полеміку з дослідниками. Під час відповіді студент має продемонструвати не репродуктивну, а творчу розумову діяльність.

Оцінка **«Добре» - 75-89 балів** ставиться за умов, якщо студент викладає відповідь на кожне питання логічно, розкриваючи основний зміст. Разом з тим, відповіді не вистачає ґрунтовності, всебічності, деякі важливі нюанси пропущені. При доборі та наведенні фактів та прикладів студент припускається незначних помилок. В той же час, студент не розуміє актуальності висвітлюваних питань. У висловлюванні власної думки зустрічаються певні неточності. Висновки не носять повного та логічного підсумку.

Оцінка **«Задовільно» - 60-74 балів** виставляється студенту в разі, якщо він не повністю розкрив питання, або не відповів на деякі з них, що свідчить про відсутність повного комплексного засвоєння матеріалів курсу (знає лише певні теми). Відсутня ґрунтовність у розгляді питань, порушується логіка викладу питання. Студент не вміє аналізувати матеріал, не розуміє актуальність проблеми для сьогодення. Аргументація відповіді слабка, вибіркова, мають місце суттєві помилки у використанні фактичного матеріалу. Висновки не відбивають суті питання, або відсутні.

Оцінка **«Незадовільно» - 21-60 балів** виставляється студенту в разі, коли кожне з питань висвітлено поверхнево, або не висвітленими залишаються більшість питань. В процесі висвітлення питань допущені значні помилки, студент не знає, або плутає фактичний матеріал, не здатний аналізувати основні проблеми, не демонструє творчої розумової діяльності. Власна думка і висновки відсутні.

7. Рекомендовані джерела інформації

7.1. Основні:

1. Загальна психологія: навч. посіб. / Сергєєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В. – К. : ЦУЛ, 2018. – 296 с.
2. Загальна психологія : навч. посібник / М. В. Савчин . – Київ : Академвидав, 2018 . – 461 с. – (Альма матер) . - Бібліогр.: с. 461
3. Загальна психологія: Навч. посібник / О.Скрипченко, Л.Долинська, З.Огороднійчук та інш. – Київ: Либідь, 2019 р. - 464 с.
4. Загальна психологія: Підруч. для студентів вищ. навч. закладів. / С.Д.Максименко, В.О.Зайчук, В.В.Клименко, В.О.Соловієнко. За загальною редакцією акад. С.Д.Максименка – К.: Форум, 2018. – 543 с.
5. Загальна психологія: Практикум. / В.Волошина, Л.Долинська, С.Ставицька, О.Темрюк – К : Каравелла, 2019. -280 с.
6. Пашукова Т.І., Допіра А.І., Дьяконов Г.В. Практикум із загальної психології / За ред. Т.І. Пашукової. - К.: Т-во «Знання»,Ю КОО, 2019. - 204 с.
7. Практикум із загальної психології. / Зелінська Т.М., Михайлова І.М. Навчальний посібник. – К.: Каравела, 2018. – 272 с.

7.2. Додаткові:

1. Загальна психологія: Навч. посібник / О. Скрипченко, Л. Долинська, З. Огороднійчук та ін. – К.: "А.П.Н.", 2018.
2. Копець Л.В. Психологія особистості: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Копець Л.В. – К.: Вид дім. «Києво-Могилянська академія», 2017. – 460 с.
3. М'ясоїд П.А. Загальна психологія: Навч. посіб. – 2-ге вид., допов. / М'ясоїд П.А. – К.: Вища шк., 2019. – 487 с.
4. Максименко С.Д. Загальна психологія: Навчальний посібник / - Максименко С.Д. – К.:«Центр навчальної літератури», 2019. – 222 с.
5. Павелків Р. В. Загальна психологія. Підручник. – К.: Кондор, 2018. – 576 с.
6. Пальм Г. А. Загальна психологія: Навч. пос. / Г. А. Пальм. – К.: Центр учбової літератури, 2018. – 256 с.
7. Партико Т. Б. Загальна психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Т. Б. Партико. – К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 2018. – 416 с.
8. Психологія: Підручник / [Ю.Л. Трофімов, В.В. Рибалка, П.А. Гончарук та ін.; за ред. Ю.Л. Трофімова]. – К.: Либідь, 2018. – 560 с.
9. Adam Grant. Think Again: The Power of Knowing What You Don't Know. Viking, 2021. 320 p.
10. Carolyn Buckley. Experience Psychology! A Laboratory Guide to Psychological Science: Lafayette College 3rd Edition. Kendall Hunt Publishing Company, 2019. 584 p.
11. David G. Myers. Psychology (High School Edition) Thirteenth Edition. Worth Publishers, 2020. 896 p.
12. David Myers, Jean Twenge. SOCIAL PSYCHOLOGY Paperback – International Edition. McGraw-Hill Education, 2018. 384 p.
13. Emily Ralls. The Little Book of Psychology: An Introduction to the Key Psychologists and Theories You Need to Know Paperback. Summersdale, 2019. 128 p.
14. Patrick King. Read People Like a Book: How to Analyze, Understand, and Predict

People's Emotions, Thoughts, Intentions, and Behaviors (How to be More Likable and Charismatic). Publishdrive, 2020. 179 p.

15. Patrick King. The Science of Social Intelligence: 33 Studies to Win Friends, Be Magnetic, Make An Impression, and Use People's Subconscious Triggers, 2019. 131 p.

16. The Mentor Bucket. Cognitive Behavioral Therapy - 11 Simple CBT Techniques to Strengthen Self-Awareness and Overcome Anxiety, Depression and Intrusive Thoughts (Cognitive Behavior Therapy - CBT). 2021. 177 p.

17. Victor Langbehn. Psychology for Beginners: Introduction to the Basics of Psychology - Simple Explanation of 25 psychological Effects. 2019. 90 p.

7.3. Інформаційні ресурси

1. Сайт Міністерства освіти і науки України / Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua>.

2. Сайт Верховної Ради України / Режим доступу : <http://rada.gov.ua>.

3. Сайт Кабінету Міністрів України / Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>.

4 Сайт Національної Академії Наук України / Режим доступу: <http://www.nas.gov.ua>.

5. Сайт Національної Академії Педагогічних Наук України / Режим доступу: <http://www.naps.gov.ua>.

6. Сайт Національної бібліотеки ім. В. І. Вернадського / Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>.